

Πώς φθάσαμε στο σχέδιο διάσωσης

Το χρονικό των κρίσιμων 72 ωρών, όταν ο κύβος ερρίφθη και αποφασίσθηκε η ενεργοποίηση του μηχανισμού σωτηρίας της χώρας

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΑΝΤΕΛΑ

Στην Αθήνα εμφανίσθηκαν πριν από περίπου δέκα μέρες. Με τις samsonite ανά χείρας άρχισαν να βλέπουν κόσμο - όχι όποιον κι όποιοι αλλά κυβερνητικούς και υπηρεσιακούς παράγοντες, ποιος δέχονταν στα γραφεία τους, με όποιο «να τους ενημερώσουν». Γιατί; Για την πρόθεσή τους να «διευκολύνουν» τη χώρα, στο πλαίσιο της επείκειμνς... αναδιάρθρωσης του χρέους. Δηλαδή, πουλούσαν «καρφιά για φέρετρα». Τα συγκεκριμένα «γκρίζα κουστούμια» ήταν στελέχη σχεδόν όλων ανεξαιρέτως των μεγάλων οίκων του εξωτερικού, που, όπως αποδεικνύεται, στην πράξη, πουλάνε τα πάντα. Από αναδοχές και σχέδια διάσωσης, έως πακέτα αναδιάρθρωσης. Με καλύτερους όρους, χαμηλότερο επιτόκιο και μεγαλύτερο διάστημα αποπληρωμής, αλλά πάντα με την ανάλογη προμήθεια. Στην αρχή, ελάχιστοι ήταν εκείνοι που τους έβζαν στο γραφείο τους και τους έδειχναν την καρέκλα για να καθίσουν. Ειδικά την περασμένη εβδομάδα, σχεδόν κανένας.

Από την περασμένη Δευτέρα, όμως, λίγη κλίμα των ημερών, κάτι τα δημοσιεύματα του ξένου τύπου (σ. σ. είναι χαρακτηριστικό ότι σε συγκεκριμένη οικονομική εφημερίδα υπήρχε αναφορά στην αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους σε διάσπαρτα ρε-

Τα ανησυχητικά νέα άρχισαν να φτάνουν σχεδόν από όλες τις «άκρες» της Ευρωζώνης και η γερμανική... αντίσταση άρχισε να σπάει.

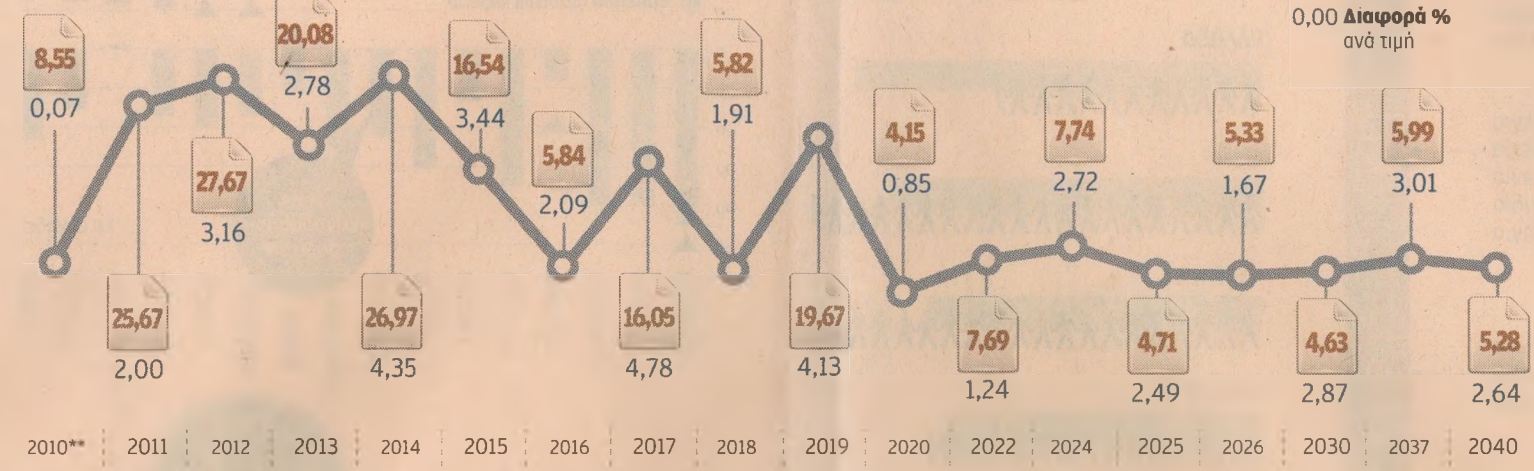
πορτάζ), το κλίμα που άρχισε να διαμορφώνεται ήταν σαφές: «Μάλλον πάμε οριστικά για αναθεώρηση». Και μέσα σε αυτή την «ωραία ατμόσφαιρα», ξημέρωσε η μαύρη Τρίτη. Το Χρηματιστήριο Αθηνών ξεκίνησε τη διαπραγμάτευσή του με έντονα ιτωτικές τάσεις και ασυνήθιστα μεγάλο τζίρο για τα δεδομένα και την εποχή. Παρ' όλα αυτά, λίγος έδωσαν σημασία. Από κάποια στιγμή κι έπειτα, όμως, η πτώση του Γενικού Δείκτη άρχισε να θυμίζει ασανσέρ χωρίς φρένα και κάποια έδει άρχισαν τα πρώτα τηλεφωνα: «Κάτι συμβαίνει με τις τράπεζες». Αλλά τι ακριβώς;

«Τίποτα ιδιαίτερο, τα συνηθισμένα», απαντούσαν οι ανυποψίαστοι. Οι υποψιασμένοι, όμως, άρχισαν να κοιτάνε προς την πλευρά των ομολόγων. Και όλοι μαζί φοβόταν ότι «η αγορά προεξοφλεί αναδιάρθρωση». Λίγη ώρα μετά, θα έκογε η ανακοίνωση της τριπλής υποβάθμισης των ελληνικών ομολόγων στην κατηγορία των «σκουπιδιών» και το κάδρο θα γέμιζε. Όπως γίνεται σε αυτές τις περιπτώσεις, στο διάστημα που μεσολάβησε έως τα δελτία ειδήσεων των 8, η σκυτάλη πήραν τα σενάρια και οι φήμες. Που από κάποια στιγμή και μετά άρχισαν να φυσούσαν τόσο, που όλοι φοβόταν το «μπαμ» της επόμενης μέρας, μπροστά στα τραπεζικά γκισέ. Οι πληροφορίες λένε ότι από πολλές πλευρές - τραπεζικές ή όχι μόνο - σχεδόν απαιτήθηκε μια εμφάνιση του υπουργού Οικονομικών Γιώργου Παπακωνσταντίνου για να πρεμψει τα πνεύματα και να ηρεμήσει τους τόπους.

Αρχικά, λέγεται ότι από το υπουργείο Οικονομικών εκφράσθηκαν αντιρρήσεις γι' αυτή την παρουσίαση. Τελικώς, όμως, εκάμφθηκαν. Και ο επικεφαλής

Πότε λήγουν τα ελληνικά ομόλογα

Τα ποσά είναι σε δισ. ευρώ και αφορούν αποκλειστικά στις λήξεις ομολόγων σε ευρώ

* Η αξία των ομολόγων τη Δευτέρα 26 Απριλίου. **Για το 2010 έχουν ήδη αποπληρωθεί ομόλογα αξίας 8,2 δισ. ευρώ. Στις χρονιές που έχουν παραλειφθεί δεν υπάρχει προς το παρόν λήξη ομολόγων.

του οικονομικού επιτελείου, μέσω του κεντρικού δελτίου ειδήσεων του Mega, διαβεβαίωσε ότι «οι καταθέσεις στις ελληνικές τράπεζες, μέχρι του ποσού των 100.000 ευρώ, είναι απολύτως εγγυημένες από το κράτος». Κατά συνέπεια, ισχύει ο σχετικός νόμος που είχε ψηφισθεί από την προηγούμενη κυβέρνηση, με τη συγκατάθεση και της σημερινής. Το άγχος και η αγωνία, όμως, για το τι θα ξημέρωνε την επομένη μέρα, στα τραπεζικά καταστήματα, παρέμενε αμείωτο.

Τελικώς, η Τετάρτη κύλησε ομαλά, σε αυτό το επίπεδο, αλλά υπερδραστήρια στο μέτωπο των spreads και της αγοράς των ομολόγων, όπου για πρώτη φορά προσεγγίσθηκε το απίστευτο όριο των 1.000 μονάδων βάσης (σ. σ. την επομένη έσπασε κιόλας). «Συντηθισμένα πράγματα» θα μπορούσε να πει κάποιος. Με μια διαφορά: αυτή τη φορά, έσπαγε ταυτόχρονα και το όριο των 200 μονάδων βάσης για το 10ετές ομόλογο της Πορτογαλίας, το οποίο όδεσε ολοτακώς προς τις 250 μονάδες, παραπέμποντας στις μέρες Δεκεμβρίου, που έζησε η Ελλάδα. Κάπως έτσι ξεκίνησε το ράλι και στην Αθήνα, άλλωστε. Με το βλέμμα στραμμένο στα μόνιτρο και τις αναλύσεις για ενεργοποίηση του φαινομένου ντόμινο σε όλο τον ευρωπαϊκό Νότο, οι κ. Ντομινίκ Στρος-Καν και Ζαν Κλοντ Τρισέ, επικεφαλής του ΔΝΤ και της ΕΚΤ αντίστοιχα, άρχισαν να φτιάχνουν τις βαλίτσες τους για το Βερολίνο. Αποστολή τους; Να πείσουν την Μπούντεσταγκ ότι «τα αστεία τελείωσαν», αλλά για τα καλά, αυτή τη φορά. Τετάρτη βράδυ ήταν εκεί. Πέμπτη πρωί ξεκίνησαν τον κύκλο ενημερώσεων των Γερμανών πολιτικών αρχηγών, την ώρα που στη Μαδρίτη, η κυβέρνηση καθυσκάζε την κοινή γνώμη, μετά την υποβάθμιση και της «δικής τους» οικονομίας, ενώ στη Λισσαβόνα συναντώνταν εοιευσημένα ο πρωθυπουργός και ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης, προκειμένου να βρεθεί ένας κοινός τόπος και να ανακοινώσουν από μόνοι τους μέτρα λήψης, πριν τους τα ανακοινώσει το... ΔΝΤ. Πριν γίνουν, δηλαδή, Ελλάδα.

Πίσω στο Βερολίνο, όπου τα ανησυχητικά νέα άρχισαν να φτάνουν σχεδόν από όλες τις «άκρες» της Ευρωζώνης (τα spreads αρχίζουν να ξεφεύγουν και στην Ιρλανδία, αλλά και στην Ιταλία), η γερμανική... αντίσταση άρχισε να σπάει. Βγαίνοντας από τις συσκέψεις, βουλευτές, πολιτικά στελέχη και αρχηγοί, άρχισαν να διαδίδουν τα ευχάριστα νέα: «Η Γερμανία θα συμμετάσχει στον μηχανισμό διάσωσης της Ελλάδας. Το τελικό πακέτο θα είναι 100 με 120 δισ. ευρώ»...

Ζητούνται 200 δισ. ευρώ μέσα στα επόμενα πέντε χρόνια

Από τα 275 δισ. ευρώ που έφτασε πέρυσι το δημόσιο χρέος της χώρας, κάτι παραπάνω από τα μισά (τα 141 δισ. ευρώ για την ακρίβεια), θα πρέπει να αποπληρωθούν μέχρι το 2015. Δηλαδή μέσα στα επόμενα πέντε χρόνια. Την ίδια ώρα, τα χρωστούμενα της χώρας φτάνουν μέχρι και το... 2040. Η πιστική αυτή κατάσταση εξηγεί και τον λόγο για τον οποίο όλοι οι διεθνείς οργανισμοί και οι αναλυτές αναφέρουν ότι η δυναμική του δημόσιου χρέους «ναρκοθετεί» την οποιαδήποτε προσπάθεια αυτόνομης διάσωσης της Ελλάδας. Και είναι αυτή που οδήγησε τη χώρα στον μηχανισμό στήριξης του ΔΝΤ και της Ε.Ε. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι το ποσό των 141 δισ. ευρώ, αφορά μόνον τις λήξεις των ελληνικών ομολόγων που έχουν συναφθεί σε ευρώ. Δεν υπολογίζονται ούτε τα έντοκα γραμμάτια αυτής της χρονιάς, ούτε και τα ομόλογα σε άλλο νόμισμα που υπολογίζονται σε περίπου 10 δισ. ευρώ. Δηλαδή, οι δανειακές ανάγκες του Δημοσίου μέχρι το 2015 δεν θα είναι μόνον 141 δισ. ευρώ, αλλά πολύ μεγαλύτερες (τουλάχιστον 200 δισ. ευρώ, ίσως και 220 δισ. ευρώ), δεδομένου ότι θα συμπεριληφθούν και οι ανάγκες για την εξυπηρέτηση των ελλειμμάτων.

Τα νούμερα αυτά προκαλούν ίλιγγο, αλλά και μεγάλο προβληματισμό. Μετά το 2015, η κατάσταση εξομαλύνεται. Ωστόσο, είναι σχεδόν βέβαιο ότι και οι προϋπολογισμοί από το 2015 και μετά θα επιβαρυνθούν με λήξεις ομολόγων που θα εκδοθούν από σήμερα και για τα επόμενα χρόνια. Μάλιστα, εκτιμάται ότι θα υπάρξει συνάντηση μετα-

ξύ Ελλάδας και ΔΝΤ - Ε.Ε., έτσι ώστε τα δάνεια που θα δοθούν στη χώρα να συμφωνηθεί ότι θα πληρωθούν στις χρονιές που δεν υπάρχουν πολλές υποχρεώσεις.

Μπορεί το ποσό των 120 δισ. ευρώ ή και λίγο παραπάνω, να εξασφαλίζει τη χρηματοδότηση της Ελλάδας για τα επόμενα τρία χρόνια, έχει όμως σημασία να δούμε πότε το Ελληνικό Δημόσιο θα κληθεί να ξεχρεώσει τα ομόλογά του στο διάστημα αυτό. Και έχει σημασία, γιατί τα δανεικά από το ΔΝΤ και την Ε.Ε. θα έρχονται σε δόσεις και εφόσον η κυβέρνηση θα έχει επιτύχει τους στόχους που θα της έχουν τεθεί. Το εφιαλτικό σενάριο πλέον είναι να χρειάζεται επιτακτικά κεφάλαια η Ελλάδα και να μην πληροί τις προϋποθέσεις για να λάβει την επόμενη δόση του δανείου.

Μετά την 19η Μαΐου του 2010, η επόμενη κρίσιμη ημερομηνία είναι στις 20 Μαρτίου του 2011. Τότε, λήγει 3ετές ομόλογο ύψους 8,8 δισ. ευρώ, ενώ σε ένα περίπου χρόνο από τώρα (στις 18 Μαΐου) θα πρέπει να πληρωθούν 6,5 δισ. ευρώ. Το 2011, υπάρχει και τον Αύγουστο μία μεγάλη λήξη (6 δισ. ευρώ), ενώ τον Δεκέμβριο λήγει ομόλογο ύψους 4,6 δισ. ευρώ.

Το 2012 και συγκεκριμένα στις 20 Μαρτίου, υπάρχει η μεγαλύτερη λήξη ομολόγου (14,5 δισ. ευρώ) και άλλη μία τον Αύγουστο (7,8 δισ. ευρώ). Τον Φεβρουάριο του 2013 θα πρέπει να εξοφληθούν 5,8 δισ. ευρώ και τον Μάιο άλλα 10,5 δισ. ευρώ, ενώ τον Αύγουστο λήγει ομόλογο ύψους 5,9 δισ. ευρώ.

ΣΟΤΗΡΗΣ ΝΙΚΑΣ

Τα δανεικά από το ΔΝΤ και την Ε.Ε. θα έρχονται σε δόσεις και εφόσον η κυβέρνηση θα έχει επιτύχει τους στόχους που θα της έχουν τεθεί.

Οι λήξεις του 2011 ανά μήνα		
Ημερομηνία λήξης	Ποσό σε δισ. ευρώ	Κουπόνι % (Επιτόκιο)
20 Μαρτίου	8,8	3,8
30 Μαρτίου	0,2	5,35
18 Μαΐου	6,5	5,35
31 Μαΐου	0,4	5,35
20 Αυγούστου	6,0	3,9
19 Δεκεμβρίου	1,2	4,4
29 Δεκεμβρίου	4,6	

ΠΗΓΗ: BLOOMBERG

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Προειδοποιήσεις από τις τράπεζες

Του ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΔΟΓΙΑΝΝΗ

Σε οριακό σημείο βρίσκεται το τραπεζικό σύστημα υπό την ασφυκτική πίεση που προκαλεί η βίαιη περιδίνηση της ελληνικής οικονομίας. Ο συγχρονισμός χρόνιων προβλημάτων, οι πανίσχυρες δυνάμεις που απελευθερώνουν οι αγορές και κυρίως οι ατακείς χειρισμοί που έχουν γίνει, δεν αφήνουν πολλά περιθώρια αισιοδοξίας.

Σύμφωνα με επιτελικά στελέχη τραπεζών, η άμεση χορήγηση της οικονομικής βοήθειας και η συσαστική αναβάθμιση των πόρων του χρηματοδοτικού πακέτου είναι απόλυτως απαραίτητα για τη σταθεροποίηση της κατάστασης. Αν αυτό δεν συμβεί άμεσα, η επόμενη ημέρα για τη χώρα δεν έχει καμία σχέση με τις εμπειρίες των τελευταίων δεκαετιών. Ακόμα χειρότερα, ορατός είναι ο κίνδυνος οικονομικής «επιδημίας» στον ευρωπαϊκό Νότο, θέτοντας υπό ασφυκτική πίεση το κοινό νόμισμα και δημιουργώντας αμφιβολίες για την επιβίωση της Ευρωζώνης.

Την προηγούμενη εβδομάδα, παρά την ενεργοποίηση του μηχανισμού στήριξης Ε.Ε. - ΔΝΤ το spread συνέχισε να διευρύνεται, ενώ οι μετοχές στο Χρηματιστήριο Αθηνών, κυρίως οι τραπεζικές, βρέθηκαν σε πορεία ελεύθερης πτώσης. Ο λόγος είναι ότι οι περισσότεροι πιστεύουν ότι τα νούμερα δεν... βγαίνουν. Εκτιμούν ότι οι

στόχοι του προγράμματος σταθερότητας δεν μπορούν να επιτευχθούν, όχι μόνο διότι είναι φιλόδοξοι (στο σκέλος των εσόδων) αλλά κυρίως γιατί αμφιβάλλουν ότι υπάρχει το επιτελείο και ο μηχανισμός για την αποτελεσματική εφαρμογή των μέτρων. Επιπλέον, η νέα κυβέρνηση έχασε πολύ χρόνο και ενέργεια επενδύοντας στην πολιτική διαπραγμάτευση και δεν έκανε τίποτα για την αντιμετώπιση της βασικής ανησυχίας των αγορών: την περιστολή των ανεξέλεγκτων δαπανών του Δημοσίου.

Μήνες μετά την ανάληψη της εξουσίας, όταν το φάσμα της χρεοκοπίας πλησίαζε απειλητικά, και παρά τις ασφυκτικές πιέσεις από όλες τις πλευρές, τα... γενναία μέτρα της κυβέρνησης ήταν περιορισμένα στο σκέλος των εσόδων. Δεκάδες φωνές προειδοποιούσαν από το 2008, και πολύ νωρίτερα, για την επικίνδυνη πορεία της χώρας και τις αναπόφευκτες επιπτώσεις, ωστόσο κανείς δεν ήθελε να ακούσει. Πέραν της βούλησης, η οποία από μόνη της δεν λύνει προβλήματα, η κυβέρνηση δεν έχει να επιδείξει πολλά. Χαρακτηριστικό της δεινής δημοσιονομικής κατάστασης στην οποία έχουμε περιέλθει, είναι ότι οι αγορές αγνοούν όχι μόνο τις καθυσκαυτικές διαβεβαιώσεις των ελληνικών αρχών, γεγονός αναμενόμενο δεδομένης της αναξιοπιστίας του κρατικο-κομματικού μηχανισμού, αλλά και τις δηλώσεις του προέδρου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) Ζ. Κ. Τρισέ και άλλων αξιωματούχων ευρωπαϊκών χωρών, που υπογραμμίζουν κατηγορηματικά ότι η Ελλάδα δεν θα χρεοκοπήσει και δεν θα κηρύξει πτώση πληρωμών. Αγορές αγνοούν επιδεικτικά αυτές τις διαβεβαιώσεις και τη θημερινά ενισχύεται η εκτίμησή τους ότι το σχέδιο σωτηρίας, ακόμα και αν ενεργοποιηθεί έγκαιρα, δεν αρκεί για τη διάσωση της Ελλάδας. Προβλέπουν ότι η στάση πληρωμών και η αναδιάρθρωση του χρέους δύσκολα θα αποφευχθούν, με δεδομένη τη δεινή οικονομική κατάσταση της χώρας, την ανικανότητα του εγχώριου πολιτικού συστήματος αλλά και την ανικανότητα συγκροτημένης ευρωπαϊκής αντίδρασης στη βάση όχι ενός χρονοβόρου συμβιβασμού των ισχυρών κρατών, αλλά της λήψης των άριστων αποφάσεων για το κοινό ευρωπαϊκό συμφέρον. Εν πολλοίς οι κερδοσκόποι ποντάρουν ακριβώς εκεί: στην απουσία ενός κοινού ευρωπαϊκού συμφέροντος και τα κατακερματισμένα συμφέροντα του κάθε κράτους-μέλους, τα οποία είναι μεταξύ τους αντικρουόμενα.

Ετσι, στον σοβαρό κίνδυνο ρευστότητας που αντιμετωπίζουν οι εγχώριες τράπεζες, ήρθε να προστεθεί το φάσμα της αναχρηματοδότησης των υποχρεώσεων του ελληνικού δημοσίου. Με τη διατραπεζική αγορά να είναι κλειστή εδώ και μήνες για τις ελληνικές τράπεζες, η ΕΚΤ παρείχε όλο το απαραίτητο οξυγόνο για την επιβίωσή τους. Ωστόσο, υπάρχει μια σταθερά που συσπειρώνει τις κυβερνήσεις σε όλο κόσμο για άμεση βοήθεια, απομακρύνοντας το ενδεχόμενο κατάρρευσης: αν η Ελλάδα πέσει, όχι μόνο θα χάσουν πάρα πολλά λεφτά πάρα πολλοί (κράτη, τράπεζες, ασφαλιστικά ταμεία, ιδιώτες κ. ά.), αλλά θα απελευθερωθούν αποσταθεροποιητικές δυνάμεις για το παγκόσμιο σύστημα πολλαπλάσιες έντασης των δυνάμεων που προκάλεσε η κατάρρευση της Lehman, τον Σεπτέμβριο του 2008.

g. papadogiannis@gmail.com

4 οικονομολόγοι για την κρίση

«Η επιστημονική έρευνα έχει αποδείξει ότι το σημερινό δημοσιονομικό και παραγωγικό πρόβλημα της χώρας δεν οφείλεται στο επίπεδο μισθών και συντάξεων» αναφέρουν σε κοινή διακήρυξη τους οι οικονομολόγοι κ. Γ. Δραγασάκης, Κ. Βεργόπουλος, Πέτρος Λινάρδος Ρυλιών και Σ. Ρομπόλης. «Πιστεύουμε ότι οφείλεται κατά κύριο και αποκλειστικό λόγο στη δανειακή μεγέθυνση της δημόσιας και ιδιωτικής κατανάλωσης, στις υπερμολογήσεις των κρατικών προμηθειών, στις φοροαπαλλαγές προς τις επιχειρήσεις που στέρησαν από έσοδα τον Κρατικό Προϋπολογισμό, στην ανισοκατανομή του εισοδήματος, στην απελευθέρωση της φοροδιαφυγής και στην κατάρρευση του μηχανισμού ελέγχου εισπραξης των εσόδων του κράτους, στην εισφοροδιαφυγή, την ευέλκιστη, την αδήλωτη και ανασφάλιστη εργασία και στη συρρίκνωση του τεχνολογικού και καινοτομικού δυναμικού της χώρας».

«Αντίσταση» αλλά με... μέτρο από τα συνδικάτα

Της ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΚΟΥΙΝΗ

Κλίμα ανοχής και υπομονής ευρύτατων τμημάτων της ελληνικής κοινωνίας και των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα, τις ΔΕΚΟ και στον «στενό» δημόσιο τομέα καταγράφηκε σε πρόσφατη έρευνα της εταιρείας VPRC.

Σε αντίθεση με τη σφοδρότητα των μέτρων, τον τρίδυμο (εργασιακό, ασφαλιστικό, φορολογικό) χαρακτήρα τους και την τριετή διάρκεια τους, αυτό που καταγράφεται ως κυρίαρχη τάση είναι ότι δεν υπάρχουν περιθώρια, σε αυτή τη φάση, παρά μόνο για θυσίες από όλους. Με τις απαιτήσεις αποκαλύπτεται η μεγάλη επιφυλακτικότητα στην απεργία, ως μορφή αντίδρασης στα μέτρα, ακόμη και από εργαζόμενους του δημόσιου τομέα που δεν διακινδυνεύουν τη συνέχιση της εργασιακής τους θέσης. Εάν, όμως, για τους δημόσιους υπαλλήλους αρκίζει να αποκτή μεγάλη βαρύτητα η απώλεια του ενός ημερομίσθιου λόγω απεργίας (ισχυρά ήταν τα ποσοστά στην τελευταία κινητοποίηση της ΑΔΕΔΥ), για τους εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα,

που αντιμετωπίζουν πάντα με επιφυλακτικότητα τις απεργίες, ο έντονος φόβος της απόλυσης και η αυξανόμενη αβεβαιότητα που εκδηλώθηκε ήδη από τους πρώτους μήνες της οικονομικής κρίσης, λειτουργεί αποθαρρυντικά για δυναμικές μαζικές μορφές ανυπακοής στα μέτρα.

Απαξίωση των συνδικάτων

Όπως προκύπτει από τα ευρήματα της έρευνας, το «αίσθημα αδυναμίας επιρροής των εξελίξεων... η απουσία πίστης στον συνδικαλιστικό και η απαισιοδοξία που γεννάται υπό το βάρος μιας ασφυκτικής και οικονομικά διεξερχόμενης καθημερινότητας, υφαισθητικά την όποια διάθεση κινητοποιήσεων».

Το κλίμα αυτό ενισχύεται από την απαξίωση των συνδικάτων και από τη δυσκολία να καλύψουν το αίσθημα αυτοσυντήρησης των μελών τους. Είναι, λοιπόν, σε θέση οι συνδικαλιστικές οργανώσεις με τις κινητοποιήσεις που ξεκινούν κάπως πιο οργανωμένα από την 24ωρη πανελλαδική απεργία της Τετάρτης να ανακόψουν το κλίμα ανοχής και υπομονής της κοινω-

νταρισμούς. Με ορατό το ενδεχόμενο να παρατηρηθούν φαινόμενα κοινωνικού αυτοματισμού, για το ΚΚΕ στους χώρους εργασίας, υπάρχει πάντα η πιθανότητα να έλθει σε σύγκρουση και με τμήματα που δεν πείθονται από το δόγμα της απόλυτης αλήθειας και που, εκτός των άλλων, το εμποδίζει να δημιουργήσει γέφυρες με όλους όσοι είναι εκτός της στενής επιρροής του.

Ωστόσο, και οι αποσπασματικές και οι αδιαμεσολάβητες αντιδράσεις θα συνεχιστούν. Η έκτασή τους θα κριθεί από τον βαθμό ανοχής της κοινωνίας, που φυσικά καμιά έρευνα δεν μπορεί να προβλέψει την οροφή της, σε μια τόσο απρόβλεπτη και μοναδική ιστορική συγκυρία για τη χώρα.

Ηλεκτρονικό Βιβλιοπωλείο

www.papasotiriou.gr

Παπασοτηρίου Η διεύθυνση της γνώσης

Οι τέσσερις οδηγίες σωτηρίας του ΟΟΣΑ

Τι προτείνει ο Οργανισμός στη χώρα μας στο πρώτο μέρος του σχεδίου δράσης για την αναμόρφωση της δημόσιας διοίκησης

Του ΛΕΩΝΙΔΑ ΣΤΕΡΓΙΟΥ

Η Ελλάδα δεν θα πετύχει τους δημοσιονομικούς στόχους και τις δεσμεύσεις της έναντι της Κομισιόν εάν δεν προχωρήσει άμεσα σε ριζική αναδιάρθρωση της δημόσιας διοίκησης, σε αλλαγή της κουλτούρας στον δημόσιο λειτουργίας της. Στο συμπέρασμα αυτό καταλήγει το πρώτο μέρος του σχεδίου δράσης για την αναμόρφωση της δημόσιας διοίκησης που ετοιμάζει ο ΟΟΣΑ για την Ελλάδα και παρουσιάζει σήμερα η «Κ». Η εξειδίκευση των μέτρων θα ολοκληρωθεί στα τέλη του καλοκαιριού και το πλήρες σχέδιο θα δοθεί στην ελληνική κυβέρνηση το φθινόπωρο. Το σχέδιο δράσης περιλαμβάνει τέσσερις δέσμες μεταρρυθμίσεων στους εξής τομείς:

Πρώτον, στη γενική κυβέρνηση και τον συντονισμό των υπουργείων, κατά τα πρότυπα της Βρετανίας, της Νέ-

Είναι αδύνατη η εξυγίανση της οικονομίας, αν δεν γίνει αναδιάρθρωση της δημόσιας διοίκησης, προειδοποιεί ο ΟΟΣΑ.

ας Ζηλανδίας και της Ιρλανδίας. Για παράδειγμα, δεν μπορεί να προωθηθεί μεταρρύθμιση στο ασφαλιστικό, χωρίς τη συμμετοχή των υπουργείων Εργασίας και Υγείας.

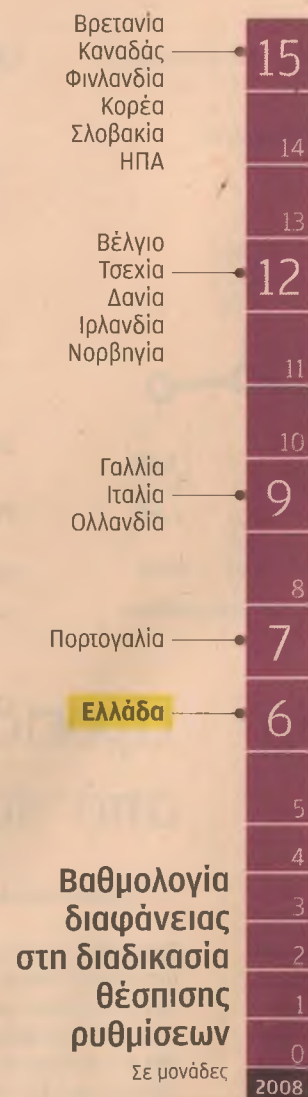
Δεύτερον, στον δημόσιο τομέα και τους δημόσιους υπαλλήλους, σύμφωνα με τα μοντέλα της Νορβηγίας, του Βελγίου και της Πορτογαλίας. Στόχος είναι η καλύτερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και η μείωση της σπατάλης.

Τρίτον, στην παροχή των δημόσιων υπηρεσιών προς τους πολίτες κατά τα πρότυπα των ΗΠΑ, Βρετανίας, Καναδά και Αυστραλίας. Θα πρέπει να ενθαρρύνονται υπηρεσίες κατά τα πρότυπα των ΚΕΠ (Κέντρα Εξυπηρέτησης Πελατών), δηλαδή η παροχή υπηρεσιών μιας στάσης (one stop shop).

Τέταρτον, στην Τοπική Αυτοδιοίκηση βάσει των μοντέλων που εφαρμόστηκαν με επιτυχία σε Νορβηγία, Τσεχία, Πολωνία και Βρετανία. Για παράδειγμα, το σχέδιο «Καλλικράτης» μπορεί να αποδειχθεί πολύ αποτελεσματικό, αρκεί να συνοδευτεί με αντίστοιχες αλλαγές στον τρόπο διοίκησης και «επικοινωνίας» με τον υπόλοιπο δημόσιο τομέα. Θα μπορούσε να ακολουθηθεί το μοντέλο της Δανίας, στην οποία οι ίδιοι οι δήμοι αποφασίζουν με ποιους θα συγχωνευθούν. Αυτό θα άμβλυε προβλήματα συνεργασίας.

Επιλογή μοντέλων

Μέχρι σήμερα ο ΟΟΣΑ έχει επιλέξει από διάφορα κράτη τα μοντέλα που θα μπορούσαν να βοηθήσουν την Ελλάδα στους διάφορους τομείς. Και αυτό διότι κάθε χώρα έχει διαφορετικά δομικά προβλήματα και χαρακτηριστικά και δεν είναι δυνατόν να υιοθετηθεί ένα μοντέλο για όλες τις μεταρρυθμίσεις. Επίσης, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) έχει εντοπίσει τις αδυναμίες του δημοσίου τομέα στην Ελλάδα και έχει κωδικο-

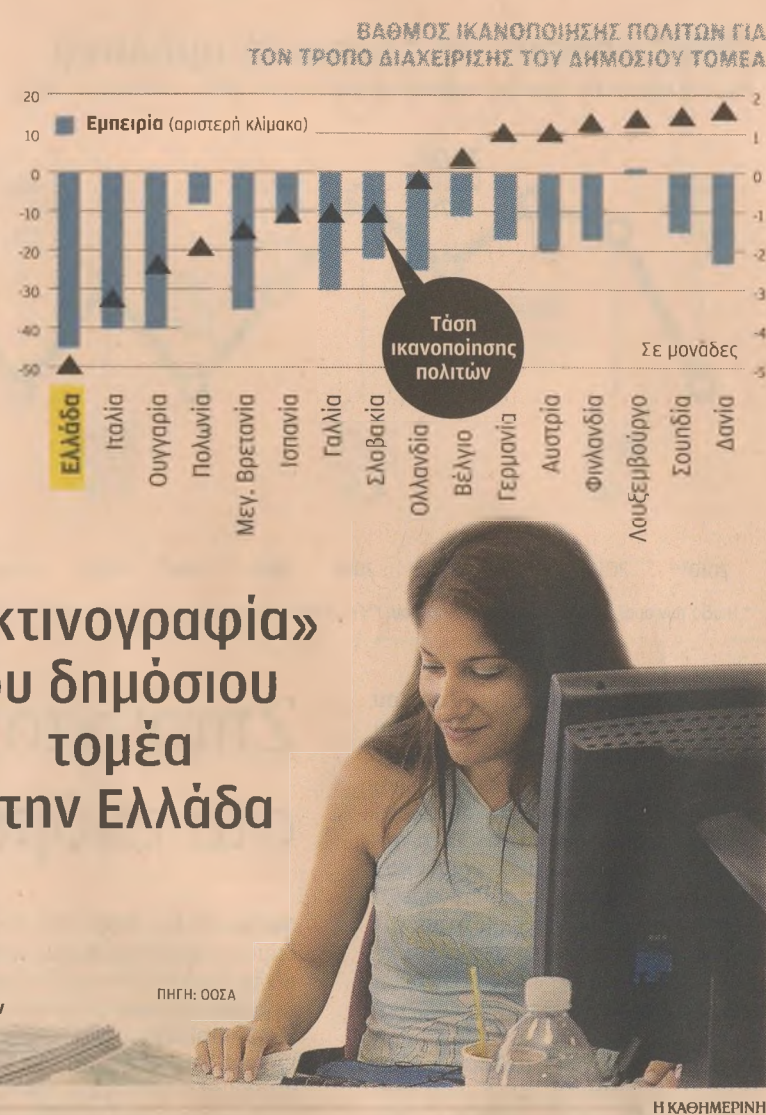

Βαθμολογία διαφάνειας στη διαδικασία θέσπισης ρυθμίσεων

Υπάλληλοι στον ευρύτερο δημόσιο τομέα

«Ακτινογραφία» του δημόσιου τομέα στην Ελλάδα

Ενα διαβατήριο για τις εταιρείες κι άλλες δράσεις

Το μεγάλο στοίχημα για την Ελλάδα είναι να δημιουργήσει ένα φιλικό περιβάλλον προς τις επιχειρήσεις, το οποίο να στηρίζει την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα. Όπως επισημαίνει ο ΟΟΣΑ, οι ιδιωτικοί τομείς στην Ελλάδα υποφέρει από τη γραφειοκρατία και την έλλειψη συντονισμού μεταξύ των δημόσιων οργανισμών και υπηρεσιών. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον είναι δύσκολη η αναστροφή της ύφεσης και η επίτευξη των στόχων του προγράμματος σταθερότητας και ανάπτυξης, με αρνητικές συνέπειες στην αγορά εργασίας. Για τον σκοπό αυτό προτείνει τη συνεργασία - ένωση των διαφόρων εμπορικών επιμελητηρίων στην Ελλάδα. Καλό θα ήταν να υπάρξει ένα επιμελητήριο, το οποίο θα εξυπηρετεί τα μέλη του σε όλες τις περιοχές κατά τα πρότυπα των ΚΕΠ. Επίσης, πρέπει να υπάρξει μία ενιαία ηλεκτρονική πλατφόρμα που θα συνδέει τις επιχειρήσεις με τις εφορίες, τα επιμελητήρια, τα ασφαλιστικά ταμεία, τις εποπτικές αρχές κ.λπ. Σε πρώτη φάση, αυτό μπορεί να γίνει μέσω του Taxisnet του υπ. Οικονομικών. Ο μηχανισμός αυτός θα μειώσει κατακόρυφα τη γραφειοκρατία και θα επιταχύνει τις διαδικασίες (π.χ. αδειοδοτήσεις, πιστοποιητικά, βεβαιώσεις κ.λπ.), ενώ θα γίνουν πιο αποτελεσματικοί οι έλεγχοι (φόροι, εισφορές κ.λπ.). Αυτό άλλωστε έχει δείξει η εμπειρία από Πορτογαλία, Βέλγιο και Μεξικό, αλλά και από τη Νορβηγία, η

Εποπτεία παντού

Προτείνεται «οριζόντια» και «κάθετη» συνεργασία των υπουργείων σε όλα τα επίπεδα για την προώθηση των μεταρρυθμίσεων. Γι' αυτό πρέπει να δημιουργηθεί ένα συμβούλιο γενικών γραμματέων, που θα συνεδριάζει κάθε έξι με οκτώ εβδομάδες υπό την προεδρία του γραμματέα της κυβέρνησης. Σκοπός του συμβουλίου είναι να ελέγχει την προώθηση των μεταρρυθμίσεων σε όλα τα υπουργεία, να εντοπίζει τα προβλήματα και να δίνει λύσεις στο πλαίσιο του προγράμματος σταθερότητας και του σχεδίου δράσης για την αναμόρφωση της δημόσιας διοίκησης. Αντίστοιχες συναντήσεις και συμβουλία σε τακτική βάση, π.χ. κάθε εβδομάδα ή κάθε δύο μήνες, θα γίνονται μεταξύ κατώτερων στελεχών. Η πρόβλεψη θα ελέγχεται βάσει βραχυπρόθεσμων, μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων. Όπως επισημαίνει ο ΟΟΣΑ, αυτό που κυρίως λείπει από την ελληνική δημόσια διοίκηση είναι οι μακροπρόθεσμοι στόχοι. Το σύστημα που προτείνει ο ΟΟΣΑ λειτουργεί σε ΗΠΑ, Βρετανία, Ν. Ζηλανδία, Ιρλανδία, Βρετανία, Καναδά και Αυστραλία.

ποία έχει δημιουργήσει ειδικό portal στο Διαδίκτυο για τον σκοπό αυτό. Το μέτρο μπορεί να γίνει πιο αποτελεσματικό εάν κάθε επιχείρηση αποκτήσει έναν μοναδικό αριθμό «ταυτότητας» που θα αποτελεί το διαβατήριο για όλες τις υπηρεσίες, υπηρεσία, αρχές κ.λπ. Ο ΟΟΣΑ προτείνει σταθερότητα στο θεσμικό πλαίσιο που διέπει τις επιχειρήσεις. Παράλληλα, θα πρέπει να ακολουθείται συγκεκριμένη μεθοδολογία, όταν πρόκειται να γίνει μία θεσμική αλλαγή. Στην Ελλάδα, οι συχνές αλλαγές στη νομοθεσία γίνονται με τέτοιο τρόπο, ώστε πολλοί επιχειρηματίες δεν ενημερώνονται γι' αυτές. Αυτό, με τη σειρά του, κάνει πιο δύσκολη και πιο περιπλοκή την εφαρμογή των νέων κανόνων. Ενα ακόμα εμπόδιο αποτελεί το γεγονός ότι το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τις επιχειρήσεις «προέρχεται» από πολλά υπουργεία. Σχεδόν όλα.

Παιδεία και ανάπτυξη

Σύμφωνα με το πρόγραμμα σταθερότητας και ανάπτυξης, η Ελλάδα καλείται να υιοθετήσει το μοντέλο ανάπτυξης που θα την κάνει εμπορικό και επενδυτικό κόμβο, με βασικούς πυλώνες τον τουρισμό και τη ναυτιλία. Ωστόσο, ο ΟΟΣΑ αναρωτιέται πώς θα γίνει αυτό με τις υπάρχουσες αγκυλώσεις, χωρίς συνεργασία μεταξύ αυτών των κλάδων. Επίσης, αποσιγάει η σύνδεση με την «πρόσληψη ανάπτυξης» και την καινοτομία, και το πώς θα υλοποιηθεί. Επιπλέον, το

εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας θα πρέπει να προσαρμοστεί στο νέο μοντέλο ανάπτυξης. Συνεπώς, το εκπαιδευτικό σύστημα θα πρέπει να συνδεθεί με τη (μελλοντική) αγορά εργασίας. Αυτός είναι ένας ακόμη τομέας για μεταρρυθμίσεις.

Δημόσιες υπηρεσίες

Στο πρόγραμμα σταθερότητας και ανάπτυξης προβλέπεται πάγωμα προσλήψεων και μείωση των συμβασιωκών, αλλά δεν υπάρχουν αναφορές στη διαφάνεια και στη λογοδοσία. Οι προσλήψεις στο Δημόσιο πρέπει να γίνουν πιο διαφανείς. Επίσης, να προβλεφθεί μεγαλύτερη ευελιξία στις μετακινήσεις εργαζομένων ανάλογα με τις ανάγκες κάθε οργανισμού σε συνάρτηση με τα προσόντα. Αυτό θα επιφέρει σταδιακά μείωση των δημοσίων υπαλλήλων. Ο αριθμός των υπαλλήλων θα πρέπει να είναι ανάλογος των αναγκών του οργανισμού. Επιπλέον, πρέπει να υπάρξει διαχείριση ανθρώπινων πόρων και να εμπλουτιστεί το Δημόσιο με υπαλλήλους που θα διαθέτουν διαφορετικά προσόντα. Ακόμη, πρέπει να αναθεωρηθεί το σύστημα των προαγωγών και να βελτιωθούν οι διοικητικές ικανότητες των ανώτερων στελεχών. Τα μοντέλα σε Βέλγιο, Γαλλία, Καναδά, Ν. Ζηλανδία και Σουηδία μπορούν να αποτελέσουν τις βάσεις για την Ελλάδα.

Lstergiou@kathimerini.gr

Αν αναζητούμε τη «Lehman Brothers» της Ευρώπης, τότε η Ισπανία συγκεντρώνει τις περισσότερες πιθανότητες, στη λογική του «πολύ μεγάλη για να σωθεί». Αντίθετως, η περίπτωση της χώρας μας μοιάζει περισσότερο με την Bear Stearns -στη φωτογραφία τα κεντρικά της γραφεία στη Νέα Υόρκη- που διασώθηκε την τελευταία στιγμή μέσω εξαγοράς από την J&P Morgan έναντι πινακίου φακής. Βέβαια, στην περίπτωση της Ελλάδας, η διάσωση θα στοίχιζε κάτι παραπάνω, με ή χωρίς αναδιάρθρωση χρέους...

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΣΩΚΟΥ

Εν μέσω της καταιγίδας που σαρώνει την Ελλάδα, είναι χρήσιμο να εντοπιστεί κανείς ποιος αρθρώνει κάθε επιχείρημα, προκειμένου να αξιολογήσει τις επιλογές του και τους κινδύνους που ελλοχεύουν. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για την πρόταση αναδιάρθρωσης του δημοσίου χρέους, καθώς παρά την προσφυγή στο ΔΝΤ και την Ε.Ε., όλο και περισσότερο υποστηρίζουν ότι το κόστος της ελληνικής κρίσης χρέους θα πρέπει να το αναλάβει η χώρα και οι ομολογιούχοι της.

Αυτό πιστεύει η Wall Street Journal, που εκτιμά ότι η Ελλάδα δεν είναι η Lehman Brothers, αλλά η Bear Stearns της Ευρώζωνης: Ότι δηλαδή η σωτηρία της χώρας μας δεν θα αποτρέψει μια ευρωπαϊκή κρίση, αλλά θα δημιουργήσει αντίστοιχο «πθικό κίνδυνο» με εκείνον που είχε η σωτηρία της Bear Stearns. Επόμενος στόχος των αγορών, υποστηρίζει, θα είναι η Ισπανία, η οποία, ως πολύ μεγάλη για να σωθεί, θα είναι η πραγματική Lehman Brothers της Ευρώζωνης.

Στην ίδια πρόταση καταλήγουν και κάποιοι Έλληνες, εντός και εκτός της κυβέρνησης - για διαφορετικούς πάντως λόγους. Αναλογιζόμενοι το κόστος της εξυπηρέτησης του δημοσίου χρέους και προκαταλαμβάνοντας την αδυναμία του ελληνικού οικονομικού μοντέλου να αλλάξει, εκτι-

μούν ότι μία αναδιάρθρωση του χρέους είναι αναπόφευκτη. Κάποιοι, μάλιστα, την θεωρούν και επιθυμητή, καθώς το κόστος θα επιμοισθούν οι «υπεύθυνοι» ομολογιούχοι - όχι οι Έλληνες που καλούνται «αδίκως» να πληρώσουν το κόστος των μέτρων που ζητούν το ΔΝΤ και η Ε.Ε. (Τους ομολογιούχους «δείχνουν» και οι Γερμανοί Σοσιαλδημοκράτες, οι ο-

Ο Τζορτζ Σόρος προειδοποιεί ότι ενδεχόμενη αναδιάρθρωση του χρέους θα πλήξει την εμπιστοσύνη στα ελληνικά ομόλογα.

ποίοι ζητούν να αναλάβουν οι γερμανικές τράπεζες, που κατέχουν ελληνικά ομόλογα, μέρος του κόστους στήριξης της Ελλάδας.)

Στο επιχείρημα ότι μία αναδιάρθρωση του χρέους θα πλήξει τις ελληνικές τράπεζες, αντιπαρατίθενται οι οποίοι κατέχουν ελληνικά ομόλογα, μέρος του κόστους στήριξης της Ελλάδας. Στο επιχείρημα ότι μία αναδιάρθρωση του χρέους θα πλήξει την εμπιστοσύνη στα ελληνικά ομόλογα, οι οποίοι κατέχουν ελληνικά ομόλογα, μέρος του κόστους στήριξης της Ελλάδας. Στο επιχείρημα ότι μία αναδιάρθρωση του χρέους θα πλήξει την εμπιστοσύνη στα ελληνικά ομόλογα, οι οποίοι κατέχουν ελληνικά ομόλογα, μέρος του κόστους στήριξης της Ελλάδας.

πλήρης κατάρρευση της εμπιστοσύνης στα ελληνικά ομόλογα που ανοίγεται ως ορατό ενδεχόμενο, καθώς το ελληνικό κράτος θα πρέπει βεβαίως να επιστρέψει, κάποια στιγμή, στις αγορές για χρηματοδότηση.

Ο Τζορτζ Σόρος, ένας επενδυτής που στο παρελθόν έχει βάλει το χεράκι του σε άλλες χρηματοοικονομικές καταιγίδες και γνωρίζει τον τρόπο λειτουργίας των αγορών, προειδοποιεί με φιλική -μέχρι στιγμής- διάθεση ότι η αναδιάρθρωση του χρέους θα πλήξει ανεπανόρθωτα την εμπιστοσύνη στα ελληνικά ομόλογα. Το ίδιο φοβάται και ο γενικός διευθυντής του IOBE Γ. Στουρνάρας, που από την επόμενη ήδη ημέρα της προσφυγής τόνισε στην «Κ» ότι θα ήταν εξαιρετικά επικίνδυνη και πρέπει να αποτραπεί.

Κι ενώ έκτοτε ο επικεφαλής του ΔΝΤ και οι αξιωματούχοι της Ε.Ε. απορρίπτουν ένα τέτοιο ενδεχόμενο, δεν λείπουν και εντός της Ευρώζων εκείνοι που ζητούν να αφεθεί η Ελλάδα στην τύχη της. Δεν πρόκειται μόνο για εκδικητικούς Γερμανούς που ζηλεύουν τον ελληνικό τρόπο ζωής. Όπως υποστηρίζει ο Ντάνιελ Γκρος, επικεφαλής του κέντρου Ευρωπαϊκών Σπουδών Πολιτικής (CEPS), η Ευρώζων δεν θα διαλυθεί αν αφήσει την Ελλάδα να καταρρεύσει. Αντιθέτως, υπό προϋποθέσεις μία «δασυτική» χρεοκοπία της Ελλάδας θα άφηνε το ευρώ σε καλύτερη κατάσταση, με ισχυρότερους θε-

μοίους και κανόνες δημοσιονομικής πειθαρχίας.

Τι θα σήμαινε όμως αυτό για την Ελλάδα; Ο κ. Γκρος περιγράφει τις συνέπειες με ανατριχιαστική ακρίβεια: Την επόμενη μέρα, οι ελληνικές τράπεζες δεν θα είχαν πλέον πρόσβαση στις δραστηριότητες αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ, διότι δεν θα γίνονταν δεκτά τα ελληνικά ομόλογα ως ενέχυρα, αφού αμέσως θα υποβιβαζόταν σε επίπεδο junk -κάτι που ήδη έκανε ο οίκος S&P... Η Ελλάδα, προβλέπει, θα έμοιαζε περισσότερο με το Μαυροβούνιο, που έχει υιοθετήσει το ευρώ χωρίς να είναι μέλος της Ευρωζώνης. Τα νύχια σματά του ευρώ θα συνέχιζαν να κλοφορούν στη χώρα, αλλά κάθε ευρώ κατάθεσης σε μία ελληνική τράπεζα θα είχε μικρότερη αξία απ' ό,τι στις άλλες τράπεζες της Ευρωζώνης, αφού οι ελληνικές τράπεζες αμέσως θα γίνονταν αναξιόχρεες. Όπως λέει χαρακτηριστικά, μέχρι να επανέλθει το αζόχρωτο της χώρας, η Ευρωζώνη θα είχε χάσει, de facto, ένα από τα μέλη της.

Για την ώρα, αυτό δεν είναι παρά ένα δυσόιανο σενάριο. Είναι όμως κρίσιμες σημειώσεις να γίνει προσεκτική αξιολόγηση των όσων διακυβεύει μία αναδιάρθρωση του χρέους. Πόσο μάλλον που, όπως γράφει η International Herald Tribune, για τους επενδυτές αυτό δεν είναι παρά ένας ευγενικός τρόπος να χαρακτηριστεί κανείς τη χρεοκοπία...